

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ РИНКУ
ТА ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

На правах рукопису

ДЕРЕН Михайло Васильович

**ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ
ДЕМОНОПОЛІЗАЦІЄЮ В ПРОМИСЛОВОСТІ**

Спеціальність 08.07.01 - Економіка промисловості

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Одеса - 1995

00761668 (Y)

658
338.4
Дисертація є рукописом.

Робота виконана в Інституті проблем ринку та економіко-екологічних досліджень Національної академії наук України.

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
ЛИСЮК Володимир Митрофанович

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
БЕРШЕДА Євген Романович

кандидат економічних наук,
БРЄВНОВ Олексій Олексійович

Провідна організація: Державна Академія харчових
технологій, Міністерство освіти
України, м. Одеса

Захист відбудеться "28" з грудня 1995 р. на засіданні спеціалізованої вченої Ради Д 05.12.01 для захисту дисертацій на здобуття наукового ступеню доктора наук в Інституті проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України за адресою: 270044, м. Одеса - 44, Французький бульвар, 29

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Інституту проблем ринку та економіко - екологічних досліджень НАН України за адресою: 270044, м. Одеса - 44, Французький бульвар, 29.

Автореферат розісланий "27" листопада 1995 р.

ЛНБ ім. В. Стефаніка
АН України

Вчений секретар
спеціалізованої вченої Ради,
кандидат економічних наук

J. Meif

Тараканов М.Л.

I. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

I.1. АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ. Промисловий ринок України є монополізованим. Конкуренція на ньому не може виникнути стихійно, її повинна формувати держава через уповноваженні на те суб'єкти антимонопольного регулювання.

В сучасних умовах ринкової трансформації економіки виникає необхідність в удосконаленні діючої системи управління демонополізацією в промисловості, як з врахуванням вже накопиченого досвіду її здійснення, так і у відповідності з характером неминуче виникаючих при цьому, нових задач.

В цьому зв'язку актуальним являється дослідження проблем, зв'язаних з вдосконаленням діючої системи управління демонополізацією в промисловості.

В процесі роботи над дисертацією автор спирався на праці Є.Р.Вершеди, Е.В.Буркинського, Е.І.Валуєва, М.І.Долішнього, А.П.Зайцева, І.І.Лукінова, П.Т.Саблука, Н.Г.Чумаченко, та інших. Використовувались матеріали зарубіжних спеціалістів Р.А.Бонера, Р.Крюгера, Я.Корнаї, Д.Росса, А.Градушинського.

Основне значення дисертаційного дослідження полягає в тому, що використання авторських розробок в практичній діяльності буде сприяти розвитку конкурентного середовища в промисловості, забезпечуючого скорочення дефіциту товарів, покращення їх якості, зниження цін.

I.2. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ. Метою наукового дослідження є вдосконалення діючої системи управління демонополізацією в промисловості.

Досягнення поставленої мети обумовило необхідність вирішення наступних завдань:

- з'ясування теоретичних засад формування і функціонування промислового ринку, обґрунтування необхідності його демонополізації;
- ознайомлення з зарубіжною практикою створення конкурентного середовища в промисловості;
- аналізу конкурентного середовища в харчопереробній промисловості в розрізі її товарних груп;
- аналізу ринку хлібопекарної і молочної промисловості в розрізі її виробників;

- виявлення негативних аспектів, притаманних діючій системі управління монополізацією в промисловості;

І.3. ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ. Об'єктом дослідження є діюча система управління процесами монополізації харчопереробної промисловості.

І.4. ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ. Предметом дослідження є методологічні та методичні аспекти управління монополізацією в промисловості та створення конкурентного середовища на товарних ринках.

І.5. МЕТОДИКА ДОСЛІДЖЕННЯ. Теоретичною й методологічною базою дослідження є економічний і системний аналіз, статистичні й математичні методи дослідження.

При виконанні роботи використані законодавчі та нормативні акти України, постанови, що були прийняті органами державного управління з питань монополізації та розвитку конкурентного середовища в промисловості, праці вітчизняних та закордонних вчених-економістів, матеріали статистичної звітності.

І.6. НАУКОВА НОВИЗНА РОБОТИ. Наукова новизна роботи полягає в наступному:

- визначені умови формування та функціонування промислового ринку;
- випробувана та доведена до рівня застосування в умовах економіки України методика аналізу ступеня концентрації ринків промислових товарів, яка розроблена європейською експертною службою;
- вперше отримані показники коефіцієнту монополізованості на ринку харчопереробної промисловості в регіоні і доведена необхідність її монополізації;
- внесені пропозиції по вдосконаленню управлінського механізму монополізації в промисловості;
- запропонований вдосконалений організаційний механізм монополізації в промисловості.

І.7. ПРАКТИЧНА ЦІННІСТЬ ДОСЛІДЖЕННЯ. Полягає у впровад-

женні розроблених організаційно-управлінських механізмів демонополізації в промисловості.

Реалізація запропонованих заходів дасть змогу вдосконалити систему управління процесами демонополізації та створення конкурентного середовища, котре є каталізатором підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності промислових підприємств.

І.8. АПРОБАЦІЯ РОБОТИ І РЕАЛІЗАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ. Окремі положення дисертаційної роботи знайшли практичне втілення в діяльності Одеського територіального відділення Антимонопольного комітету України та Відділу у справах роздержавлення власності і демонополізації виробництва Одеської облдержадміністрації.

Висновки та пропозиції дисертаційного дослідження доповідались на науково-практичних конференціях: "Теорія і практика перебудови господарського механізму" (м. Київ, 1990 р.), "Організація управління виробництвом в нових умовах господарювання" (м. Одеса, 1990 р.), "Розвиток маркетингу средств производства" (г. Москва, 1991 г.). Крім цього, вони були враховані при підготовці доповіді "Здійснення демонополізації в Одеській області" (м. Київ, 21 вересня 1995 р., протокол N 2 засідання Міжвідомчої комісії з питань демонополізації економіки).

І.9. ПУБЛІКАЦІЇ. Головні положення дисертації відображені в чотирьох друкованих роботах загальним обсягом 3,0 д.а.

І.10. ОБСЯГ І СТРУКТУРА РОБОТИ. Дисертація складається із вступу, трьох глав, заключення, переліку використаної літератури і додатків, нараховує 140 сторінок машинописного тексту, з урахуванням 12 таблиць, 5 малюнків, 6 додатків.

2. КОРОТКИЙ ЗМІСТ РОБОТИ.

У вступі обґрунтована актуальність вибраної теми, сформульовані цілі і завдання дослідження, відображені наукова новизна та практична значимість дисертаційної роботи.

В першому розділі "Передумови ринкової трансформації

промисловості" доводяться теоретичні засади формування та функціонування промислового ринку, поставлено питання про необхідність його демонополізації, вивчається зарубіжний досвід створення конкурентного середовища в промисловості. Розділ складається із трьох параграфів, зміст яких послідовно теоретично розкриває об'єктивну необхідність демонополізації та створення конкурентного середовища для ринкової трансформації промислового ринку.

В другому розділі "Аналіз конкурентного середовища в харчопереробній промисловості Одеської області" проведено аналіз ринку харчопереробної промисловості в розрізі товарних груп, проаналізовані ринки хлібопекарної та молочної промисловості в розрізі виробників. Розділ складається із трьох параграфів, зміст яких послідовно практично доводить об'єктивну необхідність демонополізації і створення конкурентного середовища в харчопереробній промисловості.

В третьому розділі "Розробка системи управління демонополізацією в промисловості", який складається з двох параграфів, з'ясовані негативні аспекти діючої системи управління демонополізацією в промисловості і запропоновані нові організаційно-управлінські механізми якісного вдосконалення цього процесу та підвищення його ефективності.

Заключення містить основні висновки та рекомендації по результатам проведеного наукового дослідження.

3. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ДИСЕРТАЦІЇ.

3.1. СФОРМУЛЬОВАНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОМИСЛОВОГО РИНКУ.

Україна знаходиться в напрямі економіки до ринку, що висуває в якості актуального завдання створення умов формування та функціонування ринку, пошук оптимальних шляхів прискорення ринкової трансформації економіки, перш за все промисловості - базової її галузі.

В роботі доведено, що умовами формування та функціонування промислового ринку є наступні:

- демонополізація промисловості і створення конкурентного середовища, забезпечуюче присутність в господарському обізі достатньої кількості промислових підприємств,

- конкуруючих між собою за збільшення ринкової частки в обсязі виробництва і реалізації продукції;
- розвиток системи державного регулювання промислового ринку, захисту інтересів споживачів та суспільства в цілому від проявів негативних наслідків діяльності монопольних створень;
 - багатокладність промисловості, різноманіття підприємницьких структур всіх форм власності, їх правове рівноправ'я;
 - свобода вибору контрагентів підприємницької діяльності в промисловості при відповідній динаміці цін;
 - наявність відповідної інфраструктури (торгово-посередницьких, інформаційно-консультативних, брокерських, дилерських контор, аудиторських фірм, маркетингових агенств, комерційних банків, бірж та ін.) для забезпечення розвитку промислового підприємництва;
 - достатня кількість кваліфікованих кадрів по менеджменту, маркетингу, облігу цінних паперів, фінансів та інших економічних дисциплін, маючих важливе значення в ринкових умовах.

3.2. ВИПРОБУВАНА ТА ДОВЕДЕНА ДО РІВНЯ ЗАСТОСУВАННЯ В УМОВАХ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ МЕТОДИКА АНАЛІЗУ СТУПЕНЯ КОНЦЕНТРАЦІЇ РИНКІВ ПРОМИСЛОВИХ ТОВАРІВ.

За допомогою методики, розробленої Європейською експертною службою, проаналізовано стан конкурентного середовища на ринку харчопереробної промисловості в розрізі наступних товарних груп: овочеві продукти, продукти дитячого харчування, рибні продукти, рослинне масло, яйця, м'ясо і м'ясопродукти, хліб і хлібобулочні вироби, молоко і молочні продукти. Вказані товарні групи входять в, так званий "споживчий кошик". Тому існує гостра необхідність в збільшенні обсягу їх виробництва, покращенні якості, зниженні цін.

В основу методики покладено розрахунок коефіцієнту Герфінделя-Гіршмана (ННІ), котрий є своєрідним критерієм ступеня монополізації ринку, показником рівня розвитку конкурентних відношень на ньому.

Коефіцієнт Герфінделя-Гіршмана дорівнюється сумі квадратів ринкових часток всіх продуцентів, працюючих на конкрет-

ний ринок. Скажім, якщо на ринку X функціонують три виробника А, В і С з відповідними відсотками 40%, 30% і 30%, то ННІ рівняється:

$$\text{ННІ} = (0,4)^2 + (0,3)^2 + (0,3)^2 = 0,34$$

У відповідності до даної, загальнопринятої в Європі методики, в залежності від значення коефіцієнту Герфінделля-Гіршмана розрізняють три рівновидності ринку:

- висококонкурентний (ННІ < 0,1);
- потенційно конкурентний (0,1 < ННІ <= 0,18);
- концентрований (ННІ > 0,18).

Зрозуміло, що відповідність ринку до тієї чи іншої категорії залежить від кількості діючих на ньому суб'єктів та їх часток в загальному обсязі пропозицій. Чим більша чисельність господарюючих суб'єктів, тим більш конкурентним є ринок.

3.3. ПРОВЕДЕНО АНАЛІЗ І ОТРИМАНО ПОКАЗНИКИ СТУПЕНЯ МОНОПОЛІЗОВАНОСТІ НА РИНКУ ХАРЧОПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ В РЕГІОНІ, ДОВЕДЕНА НЕОБХІДНІСТЬ ЇЇ ДЕМОНОПОЛІЗАЦІЇ.

Законом України "Про обмеження монополізму та недопущення недобросовісної конкуренції в підприємницькій діяльності" встановлено, що підприємство з часткою на ринку в 35% є монополістом і автоматично підпадає під контроль відповідних органів та державного регулювання. В таблиці 1 наведені результати аналізу ринку харчопереробної промисловості в розрізі товарних груп.

Таким чином, ринок харчопереробної промисловості є концентрованим. Великі підприємства займають монополісне становище, що робить всебічну конкуренцію неможливою, має місце серед дрібних і середніх підприємств, виробляючих тільки незначну частину харчових продуктів, якої недостатньо для задоволення потенційного попиту. При наявності підприємств-монополістів ("Одесахліб", "Одесамолоко" та ін.) конкуренція не може в повній мірі виконувати свою роль регулятора цін, обсягу виробництва, якості товарів. Таким чином, без централізованого державного регулювання процесів конкуренції неможливо забезпечити ефективність їх функціонування з точки зору орієнтації на споживача.

В підтвердження цьому, виявлено негативний вплив монополісного становища державного підприємства "Одесахліб" на

Таблиця 1

Характеристика ринку харчопереробної промисловості в розрізі товарних груп

Товарні групи	Монополіст	Доля на ринку, %	Значення ННІ	Тип ринку
Овочеві продукти	АПК "Одеса"	77,6	0,61	Концентрований
Продукти дитячого харчування	АПК "Одеса"	100,0	1,0	"--"
Рибна продукція	Підприємство "Антарктика"	76,9	0,63	"--"
Масло рослинне	Масложиркомбінат	93,7	0,86	"--"
М'ясопродукти	"Одесам'ясо"	87,5	0,73	"--"
Хлібобулочні вироби	"Одесахліб"	76,5	0,38	"--"
Молочні продукти	"Одесамолоко"	63,0	0,19	"--"

ринку хлібопекарної промисловості і Акціонерного товариства "Одесамолоко" на ринку молочної промисловості. Ці монополні виробники вибрані внаслідок того, що хлібобулочні та молочні вироби традиційно являються важливішими продуктами харчування населення, найбільш інтегровано визначають ситуацію на самих масових ринках.

В представленій ситуації необхідно демонополізувати державне підприємство "Одесахліб" і Акціонерне товариство "Одесамолоко", тим самим створив конкурентне середовище, в рамках якого тільки і можливе підвищення ефективності виробництва. Для можливого застосування наведеної методики потрібно було врахувати ввіз та вивіз цих товарів, чи їх замінючих, за межі регіональних ринків. Але сьогодні, на практиці, таку інформацію одержати неможливо, тому запропоновано проводити такий аналіз лише стосовно товарів з коротким терміном зберігання, тобто тих, що виробляються та реалізуються в одному регіоні.

Нами проаналізована діюча система управління демонополізацією в промисловості - це організаційно-управлінський механізм створення конкурентного середовища і протидії монополізму в промисловості, та доведено, що вона ще не в повній мірі відповідає сьогоденним задачам по створенню конкурентного середовища в харчовій промисловості.

3.4. РОЗРОБЛЕНО ПРОПОЗИЦІЇ ПО ВДОСКОНАЛЕННЮ УПРАВЛІНСЬКОГО МЕХАНІЗМУ ДЕМОНОПОЛІЗАЦІЇ В ПРОМИСЛОВІСТІ.

Управлінський механізм демонополізації в промисловості - це комплекс взаємопов'язаних, однонаправлених заходів, реалізація яких дасть змогу вирішити проблему демонополізації в промисловості. Автором пропонується наступний комплекс заходів, зв'язаних між собою єдиною метою - створення конкурентного середовища, а саме:

- 1) переглянути переліки промислових об'єктів, які входять до плану приватизації з відокремленням структурних підрозділів із підприємств, підлягаючих приватизації і додаткового включення цих відокремлених підрозділів в план приватизації, але вже як самостійних юридичних осіб; аналіз стану монополізованих регіональних товарних ринків, розробка та внесення пропозицій по створенню на них конкурентного середовища;
- 2) впровадження ретельного аналізу і принципового погодження планів приватизації, щоб не допустити приватизації підприємств-монополістів та об'єднань цілісними майновими комплексами (як це сталося, наприклад, з АО "Одесамолоко" та АО "Одесам'ясо", які акціонувались без погодження з Антимонопольним комітетом в 1994 р. цілісними майновими комплексами);
- 3) впровадження необхідних форм економічного регулювання діяльності підприємств-монополістів, в основному за рахунок встановлення допустимого рівня рентабельності, тощо, щоб не допустити посилення їх ринкової влади та дискримінації з їх боку конкурентів;
- 4) впровадження контролю за діями підприємств, тобто, перш за все, контроль за створенням і реєстрацією асоціацій, концернів, холдингів та інших агрегованих організаційно-господарських структур - потенційно мож-

ливих монополістів, моніторинг ситуації на фондовому ринку.

По нашим підрахункам, внаслідок втілення вказаних заходів, з врахуванням технологічних можливостей, в 1996 році кількість приватизованих об'єктів виросте, приблизно, до 1600 порівняно з 1333, включеними в початковий план приватизації 1995 року. Так, наприклад, із агропромислового плодоовочевого комбінату "Одеса" в процесі приватизації може бути виділено 26, підлягаючих послідуєчій приватизації, юридичних осіб, з тому складі 10 підприємств харчопереробної промисловості. Із приватизованого виробничого об'єднання "Харчопром", відповідно, виділено і приватизовано 7 харчопереробних підприємств.

Пропозиції по варіантах демонополізації кожного монополіста відрізняються і залежать, перш за все, від:

- форми власності;
- характеру технології;
- територіального розміщення структурних підрозділів.

Автором розроблені і класифіковані альтернативні варіанти демонополізації в залежності від форм власності підприємств-монополістів (табл.2).

Так, наприклад, в державному підприємстві "Одесахліб", яке по суті є об'єднанням хлібааводів, демонополізація може бути здійснена в формі державної реєстрації хлібааводів як самостійних юридичних осіб. Але, враховуючи особливу соціальну значимість хлібобулочних виробів, з одної сторони, і складне фінансове становище хлібааводів, з другої, загальне виділення їх із складу державного підприємства може призвести до банкрутства та виникнення дефіциту на окремих територіальних ринках хліба. Тому на першому етапі демонополізації нами рекомендовано виділення із складу державного підприємства і створення самостійних юридичних осіб тільки обмеженої кількості найбільш передових, володіючих відносно сучасною технологією, хлібааводів (Одеські N 2, N 4, N 5, Котовський, Ізмаїльський, Вілгород-Дністровський). Інші, "слабкі" хлібааводи слід у складі державного підприємства "Одесахліб" акціонувати зі створенням відкритого акціонерного товариства (ВАТ), та за рахунок акціонерного капіталу реконструювати їх з послідовним відділенням. Паралельно необхідно розвивати конкуренцію на ринку хлібопекарної промисловості за рахунок

Альтернативні варіанти демонополізації в залежності від форм власності підприємства-монополіста.

Форма власності підприємств-монополістів	Альтернативні варіанти демонополізації
Державні підприємства (об'єднання)	1. Примусове виділення структурних підрозділів як самостійних юридичних осіб за рішенням органів управління та АМК України. 2. Виділення структурних підрозділів як самостійних юридичних осіб в процесі приватизації. 3. Державне регулювання.
Орендні підприємства	1. Добровільне виділення структурних підрозділів як самостійних юридичних осіб за рішенням колективу орендаторів. 2. Виділення структурних підрозділів як самостійних юридичних осіб в процесі приватизації за рішенням Фонду держмайна та вимог АМК України. 3. Державне регулювання.
Підприємства комунальної форми власності	У виконання Указу Президента України N 417 від 20.06.95 р. і Постанови Кабінету Міністрів України N 500 1. Виділення структурних підрозділів як самостійних юридичних осіб за рішенням місцевих органів влади. 2. Виділення структурних підрозділів як самостійних юридичних осіб в процесі приватизації за рішенням регіонального Фонду держмайна та вимог територіального відділення АМК.
Акціонерні підприємства	1. Добровільне виділення структурних підрозділів як самостійних юридичних осіб за рішенням загальних зборів акціонерів і перерозподілу акцій. 2. Примусове виділення структурних підрозділів як самостійних юридичних осіб при виявленні негативних наслідків монопольного положення.

створення сприятливих умов для діяльності мініпекарен.

Другий варіант демонополізації акціонерного товариства "Одесамолоко". В даному разі, для виділення структурного підрозділу як самостійної юридичної особи необхідно рішення загальних зборів акціонерів або спеціальна Постанова Антимонопольного комітету України. Причому, якщо в першому разі передбачається добровільний розпад монополіста, то в другому - роз'єднання його примусово.

3.5. ЗАПРОПОНОВАНИЙ ВДОСКОНАЛЕНИЙ ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МЕХАНІЗМ ДЕМОНОПОЛІЗАЦІЇ В ПРОМИСЛОВОСТІ.

Організаційний механізм демонополізації в промисловості - це організаційна структура управління демонополізацією в промисловості (мал.1).

Представляється, що в діючому організаційному механізмі мають місце слідуєчі основні недоліки: відсутня обласна міжвідомча комісія з питань демонополізації економіки; відсутні районні представництва Антимонопольного комітету України (АМК); недостає регіональних відділень Фонду підтримки конкуренції (РФПК); дуже неефективно функціонують відділи роздержавлення державної власності і демонополізації економіки та Відділ розвитку підприємництва Обласної держадміністрації (ВРП).

Характеризуючи діючу структуру управління процесами демонополізації, слід відмітити, що в ній переважають вертикальні зв'язки та слабо виражені горизонтальні відношення між структурними підрозділами суб'єктів антимонопольного регулювання на регіональному рівні, тобто відсутня єдина, взаємоув'язана по вертикалі та горизонталі, логічно завершена організаційна структура управління цим процесом.

В цьому зв'язку автором вносяться наступні пропозиції:

- створити обласну міжвідомчу комісію з питань демонополізації;
- організувати районні представництва Антимонопольного комітету України;
- створити регіональні відділення Фонду підтримки конкуренції;
- відділи роздержавлення державної власності і демонополізації економіки Міністерства економіки адміністрації

тивно підпорядкувати обласній держадміністрації;

- зобов'язати суб'єкти господарювання, залучені до програми демонополізації, регулярно направляти в представництва Антимонопольного комітету відповідну статистичну і бухгалтерську звітність.

Обласну міжвідомчу комісію з питань демонополізації економіки повинен очолювати перший заступник голови обласної держадміністрації. Функції цієї комісії полягають в координації діяльності всіх суб'єктів демонополізації на регіональному рівні, тобто в створенні та посиленні горизонтальних зв'язків в структурі управління з регіональним ухилом.

Створення в містах обласного підпорядкування районних представництв Антимонопольного комітету дасть змогу створити єдиний, взаємозв'язаний, замкнутий контур організаційної структури управління процесом демонополізації на районному рівні між відповідними представництвами Фонду держмайна, антимонопольного комітету і підрозділами районної держадміністрації.

Важливим кроком у вирішенні проблеми демонополізації стало створення напочатку 1995 року позабюджетного фонду підтримки конкуренції, призначеного для активізації діяльності суб'єктів антимонопольного регулювання. Єважам, що більш ефективно кошти цього фонду можуть бути використані при умові створення його регіональних відділень (РФПК). Це дозволить фінансувати здійснювані в кожному регіоні заходи по демонополізації з одночасним його наповненням.

Перед відділами роздержавлення державної власності і демонополізації економіки повинно ставитися завдання не тільки механічного збору аналітичної інформації, але й розробка і погодження конкретних проектів демонополізації монопольних утворень. Функціональні зв'язки з Міністерством економіки повинні бути збережені. При цьому аналогічні зв'язки необхідно налагодити і з територіальним відділенням АМК.

Нами представлені основні форми бухгалтерської та статистичної звітності, які в цілому повинні дати загальну оцінку ефективності фінансово-господарської діяльності конкретного підприємства. Узагальнення такої інформації по всім галузям, видам виробництва, товарним групам дасть змогу виявити місце і роль кожного виробника на конкретному ринку.

4. ОСНОВНІ ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.

Результати проведених досліджень дозволили зробити наступні висновки та рекомендації.

4.1. Важливою умовою формування та функціонування промислового ринку є демонополізація: створення конкурентного середовища в промисловості, забезпечення господарського обігу достатньою кількістю промислових підприємств, конкуруючих між собою.

4.2. Доведена можливість застосування методики аналізу ступеня концентрації ринків промислових товарів на базі розрахунку коефіцієнтів ННІ в умовах перехідної економіки України.

4.3. Визначено, що ступінь монополізації ринків харчової промисловості Одеської області досить високий, тому конкуренція на них в сучасних умовах не можлива, що призводить до необхідності їх демонополізації.

4.4. Доведено, що однією з умов формування та функціонування промислового ринку є необхідність вдосконалення управлінської системи демонополізації промислового ринку.

4.5. Діюча система управління демонополізацією в промисловості не відповідає сьогоденним задачам ефективного реалізації програми демонополізації економіки України. Причиною цього є не в повному обсязі сформована управлінська система і не визначена організація взаємодії елементів даної системи, націленої на кінцевий результат.

Діюча система управління демонополізацією в промисловості повинна бути повною і логічно завершеною по "горизонтальному і вертикальному" напрямках підпорядкування, та будуватись за функціонально-територіальним принципом з метою безумовної реалізації загальнодержавних програм демонополізації і врахуванням особливостей (об'єктивно обумовлених і штучних) регіональних товарних ринків, підприємств-виробників з позицій технологічних зв'язків, форми власності, рівня монополізованості та інших.

4.6. Сформульовані загальні принципи організаційної структури управлінської системи демонополізації промисловості на регіональному рівні:

- оптимальної кількості структурних елементів уп-

равлінської системи на кожному рівні вертикального підпорядкування (районному, регіональному, загальнодержавному) та функціонального призначення "по горизонталі". Структура управлінської системи повинна бути достатньо повною для ефективного виконання її функціонального призначення, не мати місць розімкнення, але без зайвих елементів дублювання;

- цільова орієнтація і підпорядкованість всієї організаційної структури, представленої конкретними її елементами, єдиній загальнодержавній програмі демонополізації промисловості без наділення "перманентними" повноваженнями окремих;

- досконала по обсягу і якості інформаційно-методична забезпеченість організаційної структури (як суб'єкта управління) та промислових підприємств (як об'єкту управління);

- фінансове та матеріально-технічне забезпечення бази реалізації державних програм демонополізації;

- орієнтація на угодження загальнодержавних, регіональних, галузевих та підприємницьких інтересів в процесі реалізації програм демонополізації;

- досконалість правового забезпечення функціонування і розвитку промисловості, підприємництва, процесів приватизації, стимулювання розвитку конкуренції та контроль за їх виконанням на державному і регіональному рівні.

Б. ПУБЛІКАЦІЇ ПО ТЕМІ ДИСЕРТАЦІЇ.

Б.1.Дерен М.В. Проблемы рационализации производственных затрат в условиях формирования рынка средств производства. Тезисы докл., Москва. 1991. - 0,3 п.л.

Б.2.Дерен М.В. Система управления демонополизацией в промышленности: Информационный листок N 266 - 95. Одесса: ОБИТИ-ЗК, 1995. - 0,2 п.л.

Б.3.Колодинский С.Б., Дерен М.В. Малый бизнес. Метод. пособие., ОГЭУ. Одесса. 1993. - 2,0 п.л.

Б.4.Экономический анализ и прогнозирование деятельности предприятий и организаций. / Э.Н.Соколовская, М.Р.Ковбаски, М.В.Дерен / - Одесса: ОКФА, 1995. - 144 с.

SUMMARY

Deren M.V. Perfection of the demonopolization management system in industry.

The dissertation is seeking for the Candidate of Science in Economics degree on the speciality 08.07.01 - Economics of Industry. - Odessa: Institute of Market Problems and Economic - Ecological Researches NAS of Ukraine. 1995. - 150 p.

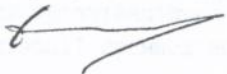
The typescript of thesis contains the researches problems, connect with the perfection of acting demonopolization management sistem in industry of Ukraine. Determined the conditions of industry market formation and function, analysed foodwork industry market, the necessity its demonopolization are groundit, negative aspects acting demonopolization management systems in industry are revealed and proposed new organazed - management mechanism quality perfection this process, increase its efficeient.

АННОТАЦІЯ.

Дерен М.В. Совершенствование системы управления демонополизаацией в промышленности. Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.07.01 - Экономика промышленности. - Одесса: Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, 1995.

Защищаемая диссертация является рукописью, в которой содержится исследование проблем, связанных с совершенствованием действующей системы управления демонополизаацией в промышленности Украины. Определены условия формирования и функционирования промышленного рынка, проведен анализ рынка перерабатывающей промышленности, обоснована необходимость его демонополизаации, выявлены негативные аспекты действующей системы управления демонополизаацией в промышленности и предложены новые организационно-управленческие механизмы качественного совершенствования этого процесса и повышения его эффективности.

Ключові слова: демонополізація, конкуренція, промислове виробництво, суб'єкти антимонопольного регулювання.

Підписано до друку 25.11.95 р.
Формат 60 x 84 1/16 тир.
100 примірників Обсяг 1,25 п.л.
Зак.315 від 26.11.95 р.

446894

AB 33.536